

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Návrh zákona, ktorým sa dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 241/1993 Z. z. o štátnych sviatkoch, dňoch pracovného pokoja a pamätných dňoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „návrh zákona“) predkladajú poslanci Národnej rady Slovenskej republiky Anna Remiášová, Milan Vetrák, Jaromír Šíbl, Monika Kozelová a Gábor Grendel.

Cieľom predloženého návrhu zákona je doplnenie zoznamu pamätných dní o dva nové dni, a to:

- ❖ **21. jún, ako Deň odchodu okupačných vojsk sovietskej armády z Česko-Slovenska v roku 1991 a**
- ❖ **21. august, ako Deň obetí okupácie Česko-Slovenska v roku 1968.**

Týmito dvomi dňami je vymedzených 23 rokov okupácie Česko-Slovenska.

Okupácia začala v noci z 20. na 21. augusta 1968. Šlo o násilné, vojenské potlačenie vtedajšieho pokusu o demokratizačné politické zmeny v Česko-Slovensku a začiatok procesu tzv. normalizácie, ktorej dôsledky sa prejavujú doteraz.

Pozemný sled okupačných vojsk tvorilo 30 divízií sovietskej armády, tri divízie poľskej armády, jedna motostrelecká divízia maďarskej armády, jeden bulharský motostrelecký pluk a niekoľko desiatok špecialistov z NDR.

Súhrnné počty vojsk sa odhadujú na viac ako pol milióna vojakov, približne 6300 tankov a obrnených transportérov, 2000 diel a 950 lietadiel.

Vojenské jednotky Maďarska, Bulharska, Poľska a NDR opustili naše územie už do 4. novembra 1968, sovietske však zostali zhruba v počte 150 000 osôb.

Sovieti si ešte pred inváziou zabezpečili tzv. pozývací list od niekoľkých dogmatických komunistov, avšak samotné vedenie KSČ vo svojom stanovisku odvysielanom v rozhlase počas prvých hodín invázie demaskovalo túto akciu ako vojenskú okupáciu a porušenie medzinárodného práva. Hoci komunistické vedenie štátu odmietalo možnosť ozbrojeného odporu, na mnohých miestach našej krajiny sa neozbrojení občania postavili do cesty okupačným tankom, prebiehali početné demonštrácie. Na takéto akcie odpovedali vojaci okupačných armád na niekoľkých miestach strelbou do davu protestujúcich, ktorej dôsledkom boli obeť na ľudských životoch.

V prvých týždňoch okupácie, v dôsledku strelby do bezbranných ľudí, dopravných nehôd spôsobených bezohľadnosťou sovietskych vodičov a kriminálnych činov pripravili okupačné jednotky o život najmenej 135 občanov Česko-Slovenska (Prokop Tomek – Ivo

Pejčoch: Černá kniha sovětské okupace. Svět křídel 2015, str. 12, str. 115 - 155), **z toho nasledovných 40 občanov zahynulo na Slovensku alebo pochádzalo zo Slovenska:**

- Jozef Bonk, zastrelený sovietskymi vojakmi v Poprade,
- Štefan Cibera, smrteľne zranený sovietskym tankom v Rožňave,
- Milan Fulier, usmrtený sovietskymi vojakmi v Bratislave,
- Rudolf Gavorník, zastrelený sovietskymi vojakmi v Detve,
- Michal Hamrák, zastrelený v deň invázie na košickom Námestí Osloboditeľov,
- Ján Hatala, zastrelený na ceste Prešov - Košice,
- Pavol Hlaváč, zahynul pri náraze do sovietskeho vozidla v Ladomerskej Vieske,
- Ján Holík, zastrelený na bratislavskom Šafárikovom námestí,
- Bartolomej Horváth, zastrelený v Košiciach,
- Jozef Kadura, zahynul pri náraze sovietskeho obrneného transportéra do vozidla záchrany v Bratislave,
- Jozef Kolesár, zastrelený na košickom Námestí Osloboditeľov,
- Michal Korenko, zahynul v dôsledku sovietskeho vojenského vozidla v Špišskom Štvrtku,
- Margita Dana Košanová, zastrelená na schodoch Univerzity Komenského v Bratislave,
- Milan Lamper z Lučatína, zastrelený pred Československým rozhlasom v Prahe,
- Ján Lászlo, bývalý politický väzeň, zastrelený na Námestí Osloboditeľov v Košiciach,
- Peter Legner, zastrelený na bratislavskom Námestí SNP,
- Jozef Levák, otec štyroch detí, ľahol si pred prichádzajúce obrnené vozidlá, na rozkaz sovietskeho veliteľa prejdený tankom na námestí vo Zvolene,
- Ladislav Martoník, zastrelený v Košiciach,
- Helena Miřková, zomrela v dôsledku nehody spôsobenej sovietskym vojenským vozidlom v Báci, okres Dunajská Streda,
- František Moštenický, zrazený počas jazdy na motocykli so svojou dcérou sovietskym tankom na ceste medzi Važcom a Štrbou,
- Mária Očovánová, zabitá ťažkým sovietskym automobilom KRAZ, ktorý sa prebúral do obchodu s potravinami v Ožd'anoch, kde nakupovala,

- Jaroslav Ondrejko, zahynul v dôsledku nehody spôsobenej sovietskou kolónou pri obci Čimice, okres Liptovský Mikuláš,
- Ladislav Pařízek, občan Zvolena usmrtený v priebehu invázie,
- Milan Paulík, chlapec zrazený maďarským vojakom na motorke v Rišňovciach,
- Ján Petrucha, zastrelený opitým sovietskym dôstojníkom v Prasníku, okres Trnava,
- Viktória Rybárová, dôchodkyňa prejdená maďarským tankom v obci Šulekovo,
- Štefan Sabol, zastrelený pri prestrelke opitých sovietskych vojakov v Šaci,
- Mária Sabová, usmrtená počas invázie v Bratislave,
- Ján Sekel, účastník SNP, smrteľne zranený sovietskym vozidlom ťahajúcim na lane mínomet v obci Slanec, okres Košice,
- Ivan Schmiedt, zastrelený v Košiciach,
- Stanislav Sivák, zabitý odrazeným projektilom pred budovou Univerzity Komenského v Bratislave,
- Miroslav Stachura, dvojročný, prejdený vojenským cisternovým vozidlom v Kapušanoch,
- Ignác Šablatúra, mladistvý, zastrelený svojím tiež mladistvým bratancom, ktorému dali do rúk nabitý samopal sovietski vojaci,
- Ladislav Štúň, zahynul v dôsledku dopravnej nehody s kolónou sovietskych vozidiel v Lehotke, okres Žiar nad Hronom,
- Dominik Teplan, zrazený maďarským vojenským nákladným automobilom v obci Hul,
- Karol Tóth, zrazený sovietskym nákladným vojenským automobilom pri Rožňave,
- Anna Ulická, učnica, prejdená tromi sovietskymi vojenskými cisternovými automobilmi v Martine; ani jedno z vozidiel nezastavilo,
- Štefan Zdechovan, zastrelený guľometom sovietskej vojenskej kolóny, do ktorej hádzali civilisti rôzne predmety počas jej prechodu Detvou,
- Ing. Boris Zinovjev, knihovník z Brezovej pod Bradlom, prejdený tankom,
- Alojz Zsigrády, otec troch detí, prejdený sovietskym tankom, keď sa snažil upokojiť kone, splašené vojenskou kolónou, prechádzajúcou cez obec Topoľníky.

Následne v období od 1. januára 1969 do 21. júna 1991 pripravila okupácia o život najmenej 267 Čechov a Slovákov, ďalšie tisíce našich občanov utrpeli pri nehodách zranenia. (Tomek – Pejčoch, str. 80). Každý rok okupácie sa sovietski vojaci dopustili rádovo desiatok prípadov znásilnení. (Tomek – Pejčoch, str. 81).

Okupácia vyvolala aj výraznú emigračnú vlnu: v rokoch 1968-1969 utieklo z Česko-Slovenska viac ako 70 000 občanov, a v období následnej tzv. normalizácie utiekalo z Česko-Slovenska priemerne 5000 občanov ročne. Za celú dobu existencie komunistického režimu ušlo z Česko-Slovenska viac ako 200 000 exulantov.

Význam dátumu 21. august si veľmi dobre uvedomoval aj totalitný komunistický režim, ktorý počas každého výročia začiatku okupácie mobilizoval svoj represívny aparát, aby potlačil demonštrácie občanov, ktorí si pripomínali tento deň. Počas prvého výročia okupácie v roku 1969 boli občianske protesty dokonca potlačené krvavo – nie už rukou okupantov, ale ich domácich pomáhačov.

Obrovské boli majetkové a environmentálne škody – niektoré staré environmentálne záťažové neboli odstránené doteraz. Celková výška materiálnych škôd, spôsobených sovietskou armádou na území Česko-Slovenska, bola odhadnutá na 6 miliárd Kčs.

Morálne škody, spôsobené viac ako dve desaťročia trvajúcou okupáciou, neslobodou a tzv. normalizáciou sú nevyčísľiteľné.

Jednotky Strednej skupiny vojsk Sovietskej armády sa nachádzali v piatich tzv. divízijských rajónoch, z toho jeden sa nachádzal na strednom Slovensku, a na štyroch letiskách, z toho jedno sa nachádzalo vo Zvolene. V roku 1983 bola na území Česko-Slovenska rozmiestnená sovietska raketová brigáda, vyzbrojená nosičmi jadrových zbraní OTR-22 Temp-S, známymi tiež ako SS-12. Velenie Česko-Slovenskej armády ani nemalo prístup do priestorov rozmiestnenia a teda ani informácie o prípadných jadrových hlaviciach.

Niet teda divu, že odchod sovietskych vojsk patril medzi prvé požiadavky verejnosti v Novembri 1989. Federálne zhromaždenie vyhlásilo v decembri 1989 zmluvu o pobyte sovietskych vojsk za neplatnú a štát požadoval urýchlený odchod vojsk.

Dňa 26. 2. 1990 bola v Moskve ministrami zahraničných vecí podpísaná „Zmluva medzi vládami ČSSR a ZSSR o odchode sovietskych vojsk z územia ČSSR“. Následne naše územie opustilo 73 500 vojakov, 39 000 ich rodinných príslušníkov, 1 220 tankov, 2 500 bojových vozidiel pechoty a obrnených transportérov, 105 lietadiel, 175 vrtuľníkov a 95 000 ton munície.

Posledný transport so sovietskymi vojakmi bol vypravený 19. júna 1991 z Milovic a o dva dni neskôr, teda 21. júna, prekročil tento posledný vojenský transport východnú hranicu Slovenska. Proces odsunu okupačných vojsk bol formálne ukončený podpisom Protokolu o ukončení odsunu 25. júna 1991 a o dva dni neskôr naše územie opustil aj posledný zástupca okupačnej sovietskej armády, veliteľ Strednej skupiny vojsk generáplukovník Eduard Vorobjov.

V návrhu pomenovania pamätných dní sa používa aktuálne platný názov Česko-Slovensko, tak ako je od roku 1990 zakotvený v kodifikačných Pravidlách slovenského pravopisu a Krátkom slovníku slovenského jazyka.

Predkladaný návrh zákona nemá žiaden vplyv na rozpočet verejnej správy, podnikateľské prostredie, nezakladá žiadne sociálne vplyvy a nemá žiaden vplyv ani na životné prostredie a informatizáciu spoločnosti.

Predkladaný návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie.

B. Osobitná časť

K Čl. I

K bodu 1

Navrhuje sa, aby sa novým pamätným dňom stal 21. jún – Deň odchodu okupačných vojsk sovietskej armády z Česko-Slovenska v roku 1991.

K bodu 2

Navrhuje sa, aby sa novým pamätným dňom stal 21. august – Deň obetí okupácie Česko-Slovenska v roku 1968.

K Čl. II

So zohľadnením legisvakančnej lehoty sa účinnosť návrhu zákona navrhuje od 1. januára 2021.

DOLOŽKA ZLUČITEĽNOSTI
návrhu zákona s právom Európskej únie

1. Navrhovateľ zákona: poslanci Národnej rady Slovenskej republiky Anna Remiášová, Milan Vetrák, Jaromír Šíbl, Monika Kozelová a Gábor Grendel.

2. Názov návrhu zákona: návrh zákona, ktorým sa dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 241/1993 Z. z. o štátnych sviatkoch, dňoch pracovného pokoja a pamätných dňoch v znení neskorších predpisov

3. Predmet návrhu zákona:

- a) nie je upravený v primárnom práve Európskej únie,
- b) nie je upravený v sekundárnom práve Európskej únie,
- c) nie je obsiahnutý v judikatúre Súdneho dvora Európskej únie.

Vzhľadom na to, že predmet návrhu zákona nie je upravený v práve Európskej únie, je bezpredmetné vyjadrovať sa k bodom 4. a 5.

DOLOŽKA

vybraných vplyvov

A.1. Názov materiálu: návrh zákona, ktorým sa dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 241/1993 Z. z. o štátnych sviatkoch, dňoch pracovného pokoja a pamätných dňoch v znení neskorších predpisov

Termín začatia a ukončenia PPK: *bezpredmetné*

A.2. Vplyvy:

	Pozitívne	Žiadne	Negatívne
1. Vplyvy na rozpočet verejnej správy		x	
2. Vplyvy na podnikateľské prostredie – dochádza k zvýšeniu regulačného zaťaženia?		x	
3. Sociálne vplyvy		x	
– vplyvy na hospodárenie obyvateľstva,		x	
– sociálnu exklúziu,		x	
– rovnosť príležitostí a rodovú rovnosť a vplyvy na zamestnanosť		x	
4. Vplyvy na životné prostredie		x	
5. Vplyvy na informatizáciu spoločnosti		x	

A.3. Poznámky

bezpredmetné

A.4. Alternatívne riešenia

bezpredmetné

A.5. Stanovisko gestorov

Návrh zákona bol zaslaný na vyjadrenie Ministerstvu financií SR a stanovisko tohto ministerstva tvorí súčasť predkladaného materiálu.